

GRADA

GRAČANIČKI GLASNIK
časopis za kulturnu historijuBroj 54
Godina XXVII
Novembar, 2022.
[str. 223-226]

© Monos 2022

Arhivski fond Komisija za nacionalizaciju najamnih zgrada i građevinskog zemljišta, 1959. – 1963.

Mina Kujović

U prilogu se skreće pažnja na postojanje Arhivskog fonda Komisija za nacionalizaciju najamnih zgrada i građevinskog zemljišta, 1959. – 1963., koji se čuva u Arhivu Bosne i Hercegovine. Fond je u potpunosti arhivistički sređen i može poslužiti kao dobar izvor za proučavanje tih historijskih procesa, ali i za eventualne postupke vraćanjate imovine u slučaju restitucije.

Ključne riječi: nacionalizacija najamnih zgrada, Komisija za nacionalizaciju, Republičko izvršno vijeće

NACIONALIZACIJA NAJAMNIH ZGRADA I GRAĐEVINSKOG ZEMLJIŠTA

Po Zakonu o nacionalizaciji najamnih zgrada i građevinskog zemljišta (ZONZGZ)¹ od decembra 1958. godine nacionalizovane su i postale društvena svojina najamne stambene i najamne poslovne zgrade, a u gradovima i naseljima gradskog karaktera i građevinsko zemljište. Postupak nacionalizacije spomenutih nekretnina provodile su komisije za nacionalizaciju pri sreskim i opštinskim narodnim odborima, a ocjenu zakonitosti rješenja nižih komisija i po zahtjevu javnih tužilaštava i javnih pravobranilaštava vršile su komisije za nacionalizaciju pri republičkim izvršnim vijećima, te komisije za nacionalizaciju pri Saveznom izvršnom vijeću. Postupak nacionalizacije građevinskog zemljišta provodio je organ uprave Opštinskog narodnog odbora, nadležan za poslove finansija i to na osnovu odluke sreskog narodnog odbora o utvrđivanju građevinskog rejona predviđenog od republičkog izvršnog vijeća.

1 Službeni list FNRJ br. 52/58

Izvršno vijeće NR Bosne i Hercegovine imenovalo je Komisiju za nacionalizaciju NR Bosne i Hercegovine rješenjem broj 2153/59 13 februara 1959. godine,² istovremeno donijelo Odluku o određivanju mjesta i naselja gradskog karaktera, potvrdilo odluke narodnih odbora i srezova o određivanju užih građevinskih rejona narodnih odbora opština. Komisija za nacionalizaciju pri Izvršnom vijeću NR Bosne i Hercegovine sprovela je niz odgovarajućih organizacionih mjera u cilju pravilne i pravovremene primjene ZONZGZ. U izvršenju ovih zadataka ostvarena je saradnja sa Sekretarijatom Savjeta za komunalna pitanja i urbanizam i Upravom za imovinsko-pravne poslove i Državnim sekretarijatom za poslove finansija NR Bosne i Hercegovine.

Republičku komisiju pri Izvršnom vijeću NR Bosne i Hercegovine činilo je devet članova, različitih stručnih profila i struka koje su, uglavnom, bile tijesno vezene za nacionalizaciju imovine. Kako bi se olakšao rad komisijama za nacionalizaciju pri narodnim odborima u opštinama i srezovima, izrađeni su poslovnici sa razrađenim postupkom rada, dostavljena uputstva i objašnjenja za primjenu Zakona. Održani su seminari po opštinskim i sreskim odborima. Obimni poslovi u vezi sa provođenjem ZONNZGZ u Socijalističkoj Republici Bosni i Hercegovini završeni su u prvoj polovini 1963. godine. Potom je Izvršno vijeće SR Bosne i Hercegovine dopisom od 16. marta 1963. godine upoznalo narodne odbore srezova i sreske komisije za nacionalizaciju da podnošenjem izvještaja o radu, njihovo djelovanje prestaje 15. aprila, dok djelovanje Republičke komisije produženo do 15. maja 1963. godine.

ARHIVSKI FOND KOMISIJA SA NACIONALIZACIJU NAJAMNIH ZGRADA I GRAĐEVINSKOG ZEMLJIŠTA

Arhivski fond *Komisija sa nacionalizaciju najamnih zgrada i građevinskog zemljišta pri Izvršnom vijeću Narodne Republike Bosne i Hercegovine (1959-1963) (KNNZGZ)* nastao je tokom petogodišnjeg rada Komisije. Arhivska građa te Komisije, nakon njenog prestanka sa radom, predata je u Arhiv Bosne i Hercegovine gdje je sređena i arhivistički obrađena u vidu analitičkog inventara. Fond sadrži 91 kutiju arhivske građe o provedenoj nacionalizaciji u periodu važenja Zakona o NNZGZ, od 1959. do 1963. godine, te tri arhivske knjige, jedan djelovodni protokol i dva registra. Građa je u potpunosti sačuvana, tokom arhivističkog sređivanja nije ništa izlučivano kao bezvrijedno, jer se, još uvijek nadamo, da će jednom biti usvojen zakon o vraćanju (restituciji) oduzete imovine temeljem različitih zakona, pa bi u tom slučaju svaki papir bio važan u postupku dokazivanja vlasništva.

Za sada, ovaj tekst ostaje samo kao informacija da u Arhivu Bosne i Hercegovine postoji kompletan, sređen i arhivistički obrađen arhivski fond o Nacionalizaciji najamnih zgrada i građevinskog zemljišta. Za ovaj broj *Gračaničkog glasnika* donosimo samo popis arhivskih predmeta koji su u inventaru zavedeni pod imenom vlasnika oduzete imovine iz Gračanice čiji se predmeti pohranjeni u fondu: *Komisija sa nacionalizaciju najamnih zgrada i građevinskog zemljišta Bosne i Hercegovine (1959-1963)*. (U arhivskom fondu *Komisija sa nacionalizaciju najamnih zgrada i građevinskog zemljišta* pri Izvršnom vijeću NR BiH pohranjeni su predmeti vlasnika nacionalizovanih zgrada i građevinskog zemljišta koji su se žalili na odluke opštinskih i sreskih komisija za nacionalizaciju. Popis je preuzet iz analitičkog inventara koji je urađen

2 Službeni list NR BiH br. 7/59

za ovaj fod.³ Navedeni su brojevi arhivskih kutija te registraturski brojevi i godine predmeta koji se odnose na građaničke građane i Džematski odbor Islamske vjerske zajednice (DžOIVZ) pod kojima su i pohranjeni u navedenim kutijama. Navedeni su: redni broj kutije (K.), registraturski broj predmeta (br. predmeta) i godina u kojoj je predmet zaveđen, te broj listova koje predmet sadrži (L):

K. 9 – br. predmeta 431/1960. – Rašidbegović Hazim, L: 3

K. 9 – br. predmeta 455/1960. – Džinić Fikreta, L: 7

K. 9 – br. predmeta 438/1960. – Stojanović Rado

K. 9 – br. predmeta 461/1960. – Ivanišević Vojko i dr., L: 6

K. 9 – br. predmeta 479/1960. – Moralić Rizah, L: 7

K. 10 – br. predmeta 519/1960. – Mulahuseinović Salih i dr., L: 8

K. 10 – br. predmeta 522/1960. – Halilbegović Beghanumica, L: 8

K. 10 – br. predmeta 547/1960. – Čekić Hasan, L: 6

K. 10 – br. predmeta 548/1960. – Rešidbegović Galib, L: 12

K. 11 – br. predmeta 616/1960. – Mulajusufović Mustafa, L: 6

K. 11 – br. predmeta 617/1960. – Žunić Najim, L: 6

K. 12 – br. predmeta 720/1960. – Ivanišević Vidosava, L: 12

K. 13 – br. predmeta 811/1960. – Lovačko društvo „Ozren“, L: 5

K. 15 – br. predmeta 1001/1960. – Hrustanović Avdo, L: 17

K. 15 – br. predmeta 1088/1960. – Husanović Osman, L: 17

K. 22 – br. predmeta 1747/1960. – Bravić Osman, L: 11

K. 22 – br. predmeta 1748/1960. – Begić Hiba, L: 16

K. 26 – br. predmeta 2275/1960. – Hivziefendić Mehmed i dr., L: 8

K. 26 – br. predmeta 2276/1960. – Idrizović Abdulah, L: 8

K. 27 – br. predmeta 2302/1960. – Hivziefendić Hafiza, L: 7

K. 29 – br. predmeta 2521/1960. – Čajić Ahmet, L: 7

K. 29 – br. predmeta 2533/1960. – Vakufsko povjerenstvo, L: 5⁴

K. 38 – br. predmeta 542/1961. – Džematski odbor Islamske vjerske zajednice, L: 7

K. 38 – br. predmeta 546 /1961. – Kapetanović Aida, L: 5

K. 42 – br. predmeta 1032/1961. – Blagojević Draginja, L: 5

K. 51 – br. predmeta 1409/1961. – Hodžić Osman, L: 17

K. 38 – br. predmeta 542/1961. – Džematski odbor Islamske vjerske zajednice, L: 7⁵

K. 38 – br. predmeta 546/1961. – Kapetanović Aida, L: 8

K. 42 – br. predmeta 819/1961. – Miletić Ilija, L: 27

K. 45 – br. predmeta 1032/1961. – Blagojević Draginja, L: 6

K. 45 – br. predmeta 1088/1961. – Smajić-Blagojević Saveta i dr, L:11

K. 51 – br. predmeta 1409/1961. – Hadžić Osman, L: 11

3 Inventar je priredila Hasanović Suvada, bivša uposlenica u Arhivu Bosne i Hercegovine.

4 Rješenjem NOS Tuzla odbija se žalba za poništenje rješenja o nacionalizaciji KN NOO Gračanica iz 1959. godine kojim su nacionalizovane i postale društvena svojina nepokretnosti ranijeg vlasnika Vakufa u Lukavici. Nepokretnosti su bile jedna poslovna zgrada od 72 kvadratna metra koja se nalazila u Lukavici na k. Č. 1292/3 k. O. Lukavica.

5 Na osnovu uvida u ovaj predmet može se zaključiti kako se Džematski odbir Islamske vjerske zajednice Gračanici uporno borio da zadrži svoju imovinu. U predmetu je i rješenje kojim se poništava odluka Opštinske KNNZGZ Gračanica i ostavlja se u vlasništvu IVZ stan u Gojsalićima u zgradi koja se sastoji od jednog jednosobnog stana i jedne prostorije koja je upisana u z. k. Kao k. č, 11/45 k. o Gračanica

K. 51 – br. predmeta 1422/1961. – Zirović Rifko, L: 18

K. 58 – br. predmeta 69/1962. – Mićanović Pero, L: 25

K. 63 – br. predmeta 63 /1962. – Bogdano-
vić Olga, L: 25

K. 66 – br. predmeta 282 /1962. – Čajić
Hajra, L: 32

K. 68 – br. predmeta 366 /1962. – Ristić
Ana, L: 28

K. 73 – br. predmeta 510 /1962. – Ivaniše-
vić Gospava, L: 5

K. 73 – br. predmeta 511/1962. – Izidor
Papo i dr., L: 5

K. 73 – br. predmeta 520/1962. – Hadžis-
tević Zora, L: 11

K. 77 – br. predmeta 639/1962. – Mulalić
Rizah, L: 41

K. 79 – br. predmeta 708/1962. – Ivaniše-
vić Nemanja, L: 12

K. 85 – br. predmeta 59/1963. – Milosav-
ljević Milena, L: 41

K. 88 – br. predmeta 149/1963. – Džemat-
ski odbor Islamske vjerske zajednice, L: 7⁶

SAŽETAK

Krajem 1958. godine u Beogradu je objavljen savezni Zakonom o nacionalizaciji najamnih zgrada i građevinskog zemljišta. Već početkom 1959. godine na temelju ovog zakona formirane su republičke komisije za nacionalizacija i veoma brzo se pristupilo provođenju tog zakona. U prvom dijelu ovog priloga

govori se kako je djelovala Komisija za nacionalizaciju najamnih zgrada i građevinskog zemljišta pri Izvršnom vijeću NR Bosne i Hercegovine u periodu od početka 1959. do maja 1963. godine. U drugom dijelu data je informacija o arhivskom fondu koji je nastao djelovanjem te komisije u periodu od 1959. do 1983. godine, te popis 40 predmeta koji se odnose na građane Gračanice, 3 koji se odnose na Islamsku zajednicu i jedan koji se odnosi na Lovачko društvo „Ozren“. Ti spisi pohranjeni su u arhivskom fondu nastalom djelovanjem Komisije za nacionalizaciju jer su se njihovi podnosioci žalili višim zakonskim instancama zbog toga što im je imovina nacionalizovana.

SUMMARY THE ARCHIVE FUND – COMMISSION FOR THE NATIONALIZATION OF RENTED BUILDINGS AND LAND SUITED FOR CONSTRUCTION 1959 – 1963

This article draws attention to the existence of the Archive Fund of the Commission for the Nationalization of rented buildings and land suited for construction from 1959 to 1963, which is kept in the Archive of Bosnia and Herzegovina. The fund is completely arranged and can serve as a good source for the study of the aforementioned historical processes, but also for the eventual procedures of returning property in the case of restitution.

6 U ovom predmetu odbija se žalba na rješenje od 26. 12. 1958. godine, kojim je nacionalizovana i postala društvena svojina nepokretnost upisana kao k.č. 281/3 k. o. Miričina, bivše vlasništvo Vakufskog povjerenstva Gračanica. Zgrada se sastojala od dvije poslovne prostorije (veličine 40 kvadratnih metara) i IVZ se za nju borila skoro dvije godine. Na kraju je Komisija za žalbe, 1963. godine, „utvrdila“ kako je zgrada u Miričini nacionalizovana „pravilno i na zakonskim osnovama“ te protiv donesenog rješenja IZ u Gračanici nije imala više prava žalbe.